Qabul qilindi: 20-noyabr 2026-yil • Ma’qullandi: 22-noyabr 2026-yil • Nashr qilindi: 24-noyabr 2026-yil

MAHALLIY KICHIK VA O‘RTA KORXONALARNING MUAMMOLARI VA ULARNI HAL QILISH YO‘LLARI

Otamurodova Dildora Abdukarimovna

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti, Iqtisodiyot va biznesni boshqarish kafedrasi katta o‘qituvchisi

Ximmatov Ilhom Bahrom o‘g‘li

Termiz Davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisda mahalliy kichik va o‘rta korxonalar faoliyatida uchraydigan asosiy muammolar hamda ularni bartaraf etish yo‘llari yoritilgan. Shuningdek, tadbirkorlikni rivojlantirish, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish masalalari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, o‘rta biznes, korxona, tadbirkorlik, moliyaviy muammolar, kredit, investitsiya, ishlab chiqarish, raqobat.

Аннотация: В данной тезисной работе рассматриваются основные проблемы местных малых и средних предприятий, а также пути их решения. Особое внимание уделяется финансовой поддержке предпринимательства и повышению эффективности производства.

Ключевые слова: малый бизнес, средний бизнес, предприятие, предпринимательство, финансовые проблемы, кредит, инвестиции, производство, конкуренция.

Abstract: This thesis examines the main problems faced by local small and medium-sized enterprises and possible ways to solve them. Particular attention is paid to financial support for entrepreneurship and improving production efficiency.

Keywords: small business, medium-sized business, enterprise, entrepreneurship, financial problems, credit, investment, production, competition.

Bugungi kunda kichik va o‘rta korxonalar mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy

qismi hisoblanadi. Ular iqtisodiy o‘sishni ta’minlash, aholi bandligini oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish, mahalliy mahsulotlar ishlab chiqarish va bozor munosabatlarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, mahalliy korxonalarning rivojlanishi hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish, aholining daromad manbalarini kengaytirish va ichki bozorni zarur mahsulotlar bilan ta’minlash imkonini beradi.

Mahalliy kichik va o‘rta korxonalar faoliyatida bir qator iqtisodiy, moliyaviy va tashkiliy muammolar uchrab turadi. Ushbu muammolar korxonalarning ishlab chiqarish hajmini kengaytirishi, raqobatbardoshligini oshirishi va uzoq muddatli rivojlanishiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Birinchi muhim muammo – moliyaviy mablag‘larning yetishmasligidir. Ko‘plab kichik va o‘rta korxonalar o‘z faoliyatini kengaytirish, yangi uskunalar sotib olish va ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish uchun yetarli kapitalga ega emas. Bank kreditlarini olishda garov ta’minoti, foiz stavkalari va boshqa moliyaviy talablar tadbirkorlar uchun muayyan qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi. Ushbu muammoni hal qilish uchun imtiyozli kreditlar, davlat kafilliklari, subsidiyalar va investitsiya dasturlarini kengaytirish muhim hisoblanadi.

Ikkinchi muammo – zamonaviy texnologiyalar va ishlab chiqarish uskunalarining yetishmasligidir. Ayrim mahalliy korxonalarda eskirgan texnologiyalardan foydalanilishi mahsulot sifatining pasayishiga, ishlab chiqarish xarajatlarining ortishiga va mehnat unumdorligining kamayishiga olib keladi. Buning yechimi sifatida ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, avtomatlashtirish, energiya tejamkor uskunalarni joriy etish va raqamli texnologiyalardan foydalanishni kengaytirish zarur.

Uchinchi muammo – malakali kadrlar yetishmasligidir. Korxonalarning samarali faoliyati ko‘p jihatdan xodimlarning kasbiy bilimlari, tajribasi va zamonaviy boshqaruv ko‘nikmalariga bog‘liq. Ayrim hududlarda malakali mutaxassislarning kamligi ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sifatiga ta’sir qiladi. Ushbu muammoni hal etish uchun kasbiy ta’limni rivojlantirish, xodimlarning malakasini oshirish, korxonalar va ta’lim muassasalari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish lozim.

To‘rtinchi muammo – mahalliy korxonalar mahsulotlarining bozordagi raqobatbardoshligi bilan bog‘liq. Ayrim korxonalarda marketing faoliyatining yetarli

darajada rivojlanmaganligi, mahsulot sifatiga e’tiborning pastligi va zamonaviy qadoqlash hamda reklama usullaridan kam foydalanilishi savdo hajmining oshishiga to‘sqinlik qiladi. Bu borada mahsulot sifatini yaxshilash, iste’molchilar talabini muntazam o‘rganish, elektron savdoni rivojlantirish va marketing strategiyalarini takomillashtirish muhimdir.

Beshinchi muammo – xomashyo va logistika xarajatlarining yuqoriligidir. Ayrim kichik korxonalar zarur xomashyoni o‘z vaqtida va qulay narxlarda sotib olishda qiyinchiliklarga duch keladi. Transport xarajatlari va yetkazib berishdagi uzilishlar ishlab chiqarish tannarxining oshishiga sabab bo‘ladi. Ushbu muammoni hal qilish uchun mahalliy xomashyo bazasini rivojlantirish, yetkazib beruvchilar bilan uzoq muddatli shartnomalar tuzish va logistika tizimini takomillashtirish zarur.

Mahalliy kichik va o‘rta korxonalarni rivojlantirishda davlat tomonidan yaratiladigan qulay tadbirkorlik muhiti ham katta ahamiyatga ega. Soliq va ma’muriy tartib-taomillarni takomillashtirish, tadbirkorlarning huquqlarini himoya qilish, ortiqcha byurokratik to‘siqlarni kamaytirish va biznes infratuzilmasini rivojlantirish korxonalar faoliyatining barqarorligini ta’minlaydi.

Shuningdek, kichik va o‘rta korxonalar o‘rtasida kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish ham muhim yo‘nalish hisoblanadi. Yirik sanoat korxonalari bilan mahalliy kichik korxonalar o‘rtasida hamkorlikni kuchaytirish orqali ishlab chiqarish zanjirlarini shakllantirish, mahalliy mahsulotlar ulushini oshirish va yangi bozorlarni egallash mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mahalliy kichik va o‘rta korxonalar mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Biroq ularning faoliyatida moliyaviy mablag‘larning yetishmasligi, zamonaviy texnologiyalarning cheklanganligi, malakali kadrlar tanqisligi, raqobat va logistika bilan bog‘liq muammolar mavjud. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun imtiyozli moliyalashtirish tizimini rivojlantirish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, kadrlar malakasini oshirish va tadbirkorlik uchun qulay sharoitlar yaratish lozim. Mahalliy kichik va o‘rta korxonalarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash yangi ish o‘rinlarini yaratish, ishlab chiqarish hajmini oshirish va mamlakat iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonuni.

2. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlikni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.

4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari.

5. World Bank. Small and Medium Enterprises Finance.

6. OECD. SME and Entrepreneurship Outlook.

7. Iqtisodiyot nazariyasi. Oliy ta’lim muassasalari uchun darslik.

